

ФРАНЦУЗЬКА ВІЙСЬКОВА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА В ОЦІНЦІ КОМІСІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ТА ЗБРОЙНИХ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ

Богданна СИПКО

Львівський національний університет
імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна

Комісія національної оборони та збройних сил (*Commission de la défense nationale et des forces armées*) – це постійний комітет Національної Асамблеї П’ятої Республіки. Відповідно до частини 12 статті 36 Регламенту Національної Асамблеї, сферами компетенції Комісії є загальна організація оборони, зв’язки між армією та нацією, політика співробітництва та допомоги у військовій сфері, стратегічні питання оборонної промисловості, цивільного та військового персоналу армій, жандармерії, військової юстиції та ветеранів. Із огляду на важливість питань, які є у сфері її компетенції, до складу комісії входять 69 депутатів.

Напередодні повномасштабного російського вторгнення в Україну члени Комісії Жан-Клод Лярсонер і Шарль де ля Верпільєр підготували та 23 лютого 2022 р. зареєстрували інформаційний звіт № 5113 про геополітичні й оборонні виклики у Східній Європі¹. Депутати працювали над звітом починаючи з 3 листопада 2021 р., щоби проінформувати колег про безпекову ситуацію в регіоні. В контексті нашого дослідження особливо цікавий четвертий розділ “Україна, за торкнута російською агресією від 2014 року”. Автори звіту констатували, що станом на 2021 р. партнерство України та Франції було важливим насамперед в економічній і культурній площині, що ж стосувалося військової співпраці, то тут відзначалися лише короткі епізоди військово-морської взаємодії². Загалом, доповідачі дали парламентарям такі рекомендації щодо України:

- Україна, як вільна держава, має право приєднатися як до Європейського Союзу, так і до Північноатлантичного Альянсу, але попередньо має виконати усі критерії;
- необхідно відновити взаємодію у рамках Нормандського формату, бо визнання Росією т. зв. ЛНР і ДНР анулювало Мінські угоди;
- постійно наголошувати на незаконному характері анексії Криму;
- посилювати східний фланг НАТО, щоби захиститися від РФ³.

¹ Rapport d’information № 5113 déposé par la Commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d’une mission d’information sur les enjeux géopolitiques de défense en Europe de l’Est. Enregistré à la Présidence de l’Assemblée Nationale le 23 février 2022. Paris: Assemblée Nationale, 2022. 223 p.

² Ibid. P. 30.

³ Ibid. P. 88.

Тобто, констатували несправедливість, якої Україна зазнавала від Росії, починаючи з 2014 р., але обмежилися її засудженням без конкретних дій. Така позиція Парижа була пов'язана з тим, що Москву розглядали, як полюс сили та незамінного геополітичного гравця, з інтересами якого навіть всупереч нелегітимності дій необхідно миритися, щоби не спровокувати подальшу ескалацію.

Але 24 лютого 2022 р. стало переломним моментом у французькій політиці⁴. Росія з потужного міжнародного гравця перетворилася на загрозу європейській, зокрема, французькій безпеці. Натомість українська армія на полі бою продемонструвала здатність стримувати цю загрозу на кордоні Європейського Союзу. Тому перші місяці російсько-українська війна не сходила з перших шпальт французьких засобів масової інформації. Відповідно, питання, пов'язані з матеріально-технічною допомогою Україні, зокрема, й військовою, стали пріоритетними для французьких політичних діячів. Ще 8 лютого 2023 р. у Президії Сенату було зареєстровано знаковий інформаційний звіт Комісії закордонних справ, оборони та збройних сил № 334 “Україна: рік війни. Які уроки для Франції?”, але сенаторів турбувало не стільки становище України, як те, як ця ситуація могла вплинути на Францію, зокрема, її обороноздатність⁵. Поступово Париж перетворювався в одного з надійних постачальників військового обладнання для України, переходячи від надання засобів індивідуального захисту до артилерійських систем, комплексів протиповітряної оборони та бронетехніки.

Тому, 8 березня 2023 р. Комісія національної оборони та збройних сил Національної Асамблеї доручила депутатам Ліонелю Роєр-Перро та Крістофу Негелену провести попередній аналіз наданої Францією Україні військової матеріально-технічної допомоги. Відтак, 8 листопада 2023 р. було зареєстровано відповідний інформаційний звіт № 1840⁶. Документ розпочинається констатацією того, що 24 лютого 2022 р. стало просто новим етапом російсько-українського конфлікту, який розпочався ще 2014 р. анексією Криму та дестабілізацією на сході країни⁷. Але попередньо це був конфлікт низької інтенсивності, який переріс у широкомасштабну війну. Тому європейські союзники почали постачати військові засоби, необхідні Україні для легітимної оборони. Франція, яка ще з 2014 р. активно підтримувала Україну в Нормандському процесі, активно

⁴ Сипко Б. Україна в офіційному дискурсі Французької республіки (2014–2022) // Народознавчі зошити. 2023. № 1 (169). С. 126–146.

⁵ Сипко Б. Ключові тези інформаційного звіту Сенату “Україна: рік війни. Які уроки для Франції?” // Історичні пам'ятки Галичини. Матеріали VIII Краєзнавчої конференції (3 травня 2023 р.). Львів. 2023. С. 182–185.

⁶ Rapport d'information № 1840 déposé par la Commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d'une mission flash, créée le 8 mars 2023 sur le bilan du soutien militaire à l'Ukraine. Enregistré à la Présidence de l'Assemblée Nationale le 8 novembre 2023. Paris: Assemblée Nationale, 2023. 48 p.

⁷ Ibid. P. 7.

включилася в цей процес. Найбільш символічною стала передача самохідних артилерійських установок *Caesar*.

Військова допомога Франції ґрунтувалася на трьох постулатах, які були озвучені 15 березня 2023 р. міністром збройних сил Франції Себастьяном Лекорню у виступі перед Національною Асамблеєю:

- Допомога у легітимному захисті країні, на яку напали. За дефініцією, доки Україна не відновить свою територіальну цілісність;
- Військова допомога не повинна виснажити французькі оборонні ресурси;
- Надавати те, що насамперед потрібно українській армії⁸.

Як же технічно виглядав процес надання військової матеріально-технічної допомоги? Президент Республіки Еммануель Макрон приймав політичні рішення, які й запускали процес. Генерал Ніколя Ле Нен курував *Task Force Ukraine*, яка контролювала всю французьку допомогу, складалася з шести осіб і пропонувала профільному міністру конкретні кроки. У цій системі оборонні заводи не мали права голосу, оскільки власником озброєння є уряд. Окрім безоплатної передачі Францією військових матеріалів зі своїх оборонних складів, було задіяно ще один механізм – фінансування через спеціальний фонд, створений 13 жовтня 2022 р. Себастьяном Лекорню та його українським колегою Олексієм Резніковим. У другому випадку українська сторона могла робити замовлення безпосередньо французьким виробникам, на що в 2022 р. Франція заклала 100 млн євро, у 2023 р. – 200 млн. Приблизно 70 % коштів йшло на виробництво озброєння, 30 % – на логістику та навчання українських військовослужбовців⁹. Зокрема, таким чином Україна закупила у заводу *Nexter* 11 тис. 155-мм снарядів та 12 САУ *Caesar* на додачу до 18 подарованих, а також радар повітряного захисту у виробника *Thales*. Щоби обладнання надійшло швидше, французька армія передала свої установки *Caesar*, а *Nexter* зобов'язався виробити для неї нові.

У 2021–2027 рр. Франція фінансує 18 % із 5,7 млрд євро європейського фонду миру, тобто понад 1 млрд євро. 28 лютого 2022 р. на військові потреби України пішов перший транш у розмірі 500 млн євро¹⁰. За рік витратили майже весь фонд, бо виділяли на військову допомогу Україні по 500 млн євро кожні шість тижнів. На початках ЄС компенсував країнам до 85 % за надане Україні озброєння, згодом – 50–60 %. Наприклад, Польща, яка передала Україні чи не найбільше радянського озброєння, отримала понад 1 млрд євро. Автори інформаційного звіту окремо підкреслили, що на початковому етапі повномасштабного вторгнення багато говорили про польську військову допомогу, замовчуючи французьку, попри те, що Париж вкладав у фонд миру 18 %, а

⁸ Rapport d'information № 1840 déposé par la Commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d'une mission flash, crée le 8 mars 2023 sur le bilan du soutien militaire à l'Ukraine. Enregistré à la Présidence de l'Assemblée Nationale le 8 novembre 2023. Paris: Assemblée Nationale, 2023. 48 p. P. 9.

⁹ Ibid. P. 10.

¹⁰ Ibid. P. 12.

¹¹ Ibid. P. 15.

Варшава – 3,7 %¹¹. З вичерпанням радянських запасів європейські країни перейшли до нової тактики – спільних військових закупівель для України, відтак, західноєвропейські країни, зокрема, Франція, матимуть кращі перспективи компенсацій.

Наскільки масштабною була французька допомога? Україна вистрілювала до 7 тис. артилерійських снарядів на день, а Париж постачав Києву 2 тис. 155-мм снарядів на місяць¹². Попри це, в окремих напрямках французька допомога була відчутною. Так, Париж допоміг створювати ешелоновану систему протиповітряної оборони, початково передаючи переносні зенітно-ракетні комплекси *Mistral*, згодом зенітні комплекси малого радіусу дії *Crotale* і врешті потужну систему дальнього радіусу дії *SampT/Mamba*. Тому не дивно, що значна кількість українських військових навчається у Франції, зокрема на системах протиповітряної оборони. Важливим був вклад Франції у посилення української артилерії, окрім вже згаданих 30 САУ *Caesar* (18 подарованих і 12 проданих), Республіка відновила та передала 15 САУ *TRFI*. Щоби наростити цей процес, *Nexter* вдалося скоротити цикл виробництва САУ *Caesar* з 36 до 18 місяців. До початку 2022 р. концерн міг виробити дві САУ на місяць, з кінця 2023 р. – 6, у першому триместрі 2024 р. буде 8¹³.

Далекосяжні наслідки для України мало рішення Е. Макрона передати т. зв. колісні танки *AMX 10RC*, що дозволило партнерам подолати своєрідну “червону лінію” щодо непередачі Києву західних зразків танків¹⁴. Знаковою була й заява французького президента від 11 липня 2023 р. про передачу далекобійних ракет повітря-земля *Scalp*, які вражають ціль на відстані до 250 км. Особливістю французької допомоги була комплексність – навчання, паливо-мастильні матеріали та запасні частини, про що схвально відгукувалися українські військові¹⁵.

За підрахунками французьких депутатів, Париж виділив 3,2 млрд євро на військову допомогу Києву, зокрема, 106,7 млн. на навчання українських військових, зокрема, на території ФРН та Польщі. До кінця 2023 р. за ці кошти підготували 40 тис. солдатів¹⁶. 6 тис. українців безпосередньо готували французькі інструктори, в т. ч. 2 тис. у Франції, 4 тис. – у Польщі. Тому, з квітня 2022 р. 200 французьких військових (120 викладачів-інструкторів, 80 – допоміжний персонал) знаходилися у Польщі, випускаючи кожні 5 тижні групу з 450 артилеристів. Задля прискорення процесу, навчання було дуже інтенсивним

¹² Rapport d'information № 1840 déposé par la Commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d'une mission flash, crée le 8 mars 2023 sur le bilan du soutien militaire à l'Ukraine. Enregistré à la Présidence de l'Assemblée Nationale le 8 novembre 2023. Paris: Assemblée Nationale, 2023. 48 p. P. 20.

¹³ Ibid. P. 34.

¹⁴ Ibid. P. 20.

¹⁵ Ibid. P. 29.

¹⁶ Ibid. P. 23.

і тривало з 6 ранку до 17 години. Щоби мінімізувати витрати часу, снідали й обідали на місці. Таким чином, за 5 тижнів вивчали те, що у Франції за звичайних умов викладали 8 тижнів.

Оскільки французька військова матеріально-технічна допомога була доволі значною, але мало відомою, автори звіту рекомендували краще інформувати світову громадськість про надані ресурси, зокрема, й через офіційні сторінки посольств. Також ЄС мав продумати механізми тривалої військової підтримки України у розрахунку 5 млрд євро на рік. А пріоритетним було названо налагодження співпраці з українським військово-промисловим комплексом, щоби все більше обладнання виробляли в Україні. Саме тому, 28 вересня 2023 р. Київ відвідали представники ключових французьких військових концернів¹⁷.

Отже, Комісія національної оборони та збройних сил Національної Асамблеї схвально оцінювала обсяги та механізми французької військової матеріально-технічної допомоги Україні, але рекомендувала зробити її відкритішою, щоби покращити реноме Франції, як надійного та рішучого партнера.

¹⁷ Rapport d'information № 1840 déposé par la Commission de la défense nationale et des forces armées en conclusion des travaux d'une mission flash, crée le 8 mars 2023 sur le bilan du soutien militaire à l'Ukraine. Enregistré à la Présidence de l'Assemblée Nationale le 8 novembre 2023. Paris: Assemblée Nationale, 2023. 48 p. P. 39–40.